

Els qui han viscut del fang tenen molt bon perdre

Autoria: Victor Labrado
Títol: *Nascuts del fang*
Editorial: Bromera, Alzira, 2024
267 pàgines

Al número 100 de Caràcters vaig ressenyar *Arquitectura rural i arrossera de Sollana*, de Ramon Ibor Oroval, i el posava d'exemple de la tasca valuosíssima que fan els instituts –i les associacions– d'estudis locals i comarcals. Destacava aleshores la riquesa lèxica i la precisió amb la qual l'autor anomenava les eines de treball, les plantes, els peixos, de la marjal i l'albufera. El mateix Ramon em consta que ha sigut l'informant de *Nascuts del fang*, el nou llibre de Víctor Labrado (Sueca, 1956) i, si aquell llibre ens permetia imaginar les cases de la marjal de Sollana habitades de casers, jornalers i senyorets, si feia possible llegir el paisatge com un palimpsest i veure en el que queda el que va ser, aquesta novel·la ficcionalitza aquell món, el posa en relat i permet al lector o lectora viatgar en el temps, viure la sembra i la collita de l'arròs, la cria i la pesca –i la pesca– de l'anguila, i amagar-se amb els personatges del guàrdia Rosseldo, sempre delerós per atrapar furtius, és a dir, pràcticament tots els habitants del poble i de la marjal, com a una de les conseqüències del resultat de la guerra civil.

La novel·la de l'autor de *La mestra* té aleshores la mateixa precisió lèxica i proposa un vertader viatge en el temps i l'espai. Això fa que la seua lectura siga fascinant i absorbent. A més, narrada en tercera persona però focalitzada en el seu protagonista, Ramonet, durant la seua etapa de creixement, anirem descobrint secrets de la família, algunes de les coses que feien abans de la guerra i durant, i les conseqüències dites a mitja veu de la repressió franquista. Coneixerem també, per exemple, la tasca alfabetitzadora que van fer els anarquistes abans de la guerra als pobles de la marjal i que quedarà com una llavor en els llauradors alfabetitzats que van fer possibles.

Eixes informacions que va trobant Ramonet sostenen l'atenció del lector i enllacen episodis costumistes narrats en capítols breus, molt ben escrits, en un llenguatge alhora ric, local i amb prosòdia col·loquial i amb frases lapidàries com a tancament de capítols dignes de Mercè Rodoreda. La que dóna títol a aquesta ressenya n'és un bon exemple.

Mentre Ramonet es fa gran assistim a la transformació del seu món, a la rendibilitat cada vegada més baixa del conreu de l'arròs i al paral·lel procés de mecanització que traurà els jornalers de la marjal i acabarà amb pràctiques agrícoles mil·lenàries, en un procés que és una vertadera pèrdua cultural.

Per això la novel·la té un subtil aire d'elegia i un to nostàlgic que la travessa de principi a final. I és que -és clar- el passat és eixe país llunyà on no només un era més jove sinó que estava habitat pels pares, sans i forts, pels avis, i per les seues generacions. I aleshores ja ens va avisar el clàssic castellà que correm el risc que qualsevol cosa de qualsevol temps passat ens sembla millor.

Eixa mena de nostàlgia general fa que no només perda perfils temibles el guàrdia, servil dels amos i autoritari cap els habitats de la marjal, o la guàrdia civil, humanitzada caient en moto i tot a la séquia i cobrint-se de fang, sinó també que s'incorpore a l'estampa l'estructura de la propietat i de les ames rendistes tan generoses que viuen en pisos luxosos a València ciutat i passen vacances a la casa dels seus encarregats -com si en altre moment de l'any treballaren- o hi viatgen a que els reten comptes. Queda clar que la guerra civil no només acabà amb els projectes alfabetitzadors anarquistes sinó amb la mateixa consciència de la injustícia que la terra no siga propietat de qui la treballa. Fins i tot el governador civil franquista sembla un home proper i simpàtic, amb una

mena d'autoritat natural, capaç d'embrutar-se les sabates en el fang i traure altres netes del cotxe. "Allò va crear una admiració entre els presents. Una convicció que no tothom podia aprofitar per a fer de Governador". La relació diguem-me simbiòtica de la família de Ramonet amb l'oligarquia local, que li trau les multes per pescar anguiles a canvi de dinarots a la caseta també apareix naturalitzada i embellida per la mirada nostàlgica.

En conclusió, *Nascuts del fang* és una novel·la excel·lent per recrear la vida a la marjal durant segles i que es va perdre fa apenes una generació. Està molt ben escrita, amb una mirada de personatge molt ben construïda, i es llig amb gust i amb interès. Potser cau una mica massa en la trampa de la nostàlgia, però a canvi provoca molt de plaer lector i torna a posar en peu una cultura i una manera de viure amb totes les seues precioses paraules amb ella.

Jesús Peris Llorca